

LUPATA

Apare în fiecare zi de lucru.
Abonament: 1 an 24 cor., 6 luni 12 cor.,
3 luni 6 cor. — România: 1 an 40 cor.
Telefon Nr. 47—82 —

... .. APARE
sub direcția unui
comitet de redacțiune.

Redacția și Administrația:
BUDAPESTA, VII., István-ut 11
Inserțiuni după învoială.
Scrisori neîntrecute se refuză.

Politica noastră culturală.

(**) Ce se înțelege sub politică culturală?

Nimic alt-ceva decât grija continuă ce o pun oamenii de stat în conducerea sistematică a treburilor culturale. În această preocupare intră, în mod firesc, foarte mult. — Intră mai întâi școala, cu nemărginitele ei probleme de educație. Urmează biserica, cu mijloacele ei de ordonare a vieții sufletești. Și se adaugă sutele de alte chestiuni, din domeniul cugetării și al simțirii, diversele ramuri ale artei și îndeosebi literatura. Toți acești afluenți, din care se compune marele riu al culturii unui popor, stau sub supravegherea politicianilor, cari le determină adese-ori mersul și le hotărăsc soarta.

Ori ce stat trebuie să-și aibă proprie politică culturală, în marginile puterilor sale intelectuale și în raport cu trecutul său. Cum însă statele se deosebesc în două categorii, în unele curat naționale și altele poliglote, neapărat că politica culturală nu poate fi aceeași în fie-care stat. Una va fi ea în Franța de pildă, unde fie-care petec de pământ este francez și unde nu răsună altă limbă în lung și în lat, și alta va fi politica culturală în Austria, unde cortegiul întreg de popoare își urmăresc separat interesele culturale. Într'un stat unitar politica culturală va fi deci unitară, iar într'un stat poliglot datoriile guvernelor se ramifică, căci trebuie să țină seama ca toate popoarele să propășească paralel, fără a nedreptăți pe unele și fără a jigni orgoliul de rasă al nimăunii.

Dintre toate statele europene acela care păcătuște mai mult în privința acestui din urmă principiu este Ungaria. Stat eminent poliglot, locuit de milioane de neamuri nemaghiare, neamuri cu un trecut propriu, cu o cultură absolut proprie, cu alte porniri și altă mentalitate, Ungaria ține totuși să aibă o singură politică culturală. E o politică nebună în fond! Cu un sistem foarte logic în felul său, cu o tenacitate vrednică de o cauză mai bună și cu o îndrăzneală tot mai mare, aduc legi, dau ordonanțe, siluesc pe cale administrativă, se zbat și ipă pentru ca cultura tuturor popoarelor dintre granițele acestei țări să fie, sau să pară cel puțin, unitară. E

nebună această politică, pentru-că cultura fiind o chestiune de rasă, iar rasele slavă, germană și română în țara asta fiind așa de compacte, sforțările cele mai turbate nu vor reuși să ștergă caracterul poliglot al manifestărilor culturale din Ungaria. Și-apoi nici odată o rasă inferioară, cum s'a dovedit că este cea ungară încă din obârșie, nu poate să-și imprime sigilul său pe fruntea raselor cu calități superioare, chiar dacă ele ar fi mai reduse la număr.

Dar aceste sunt în parte lucruri știute. Alta este întrebarea care naște în ordinea ideilor expuse. Avem noi Români, ca popor alcătuit al acestui stat, o proprie politică culturală? Este în toată viața noastră politică un fir roșu de idei, de concepții pozitive, în această direcție? Mai mult nu, decât da. Mai mult o orbecare, decât o cărare dreaptă.

Am observat înainte de toate, că prin forța împrejurărilor și prin lipsa de energie, politica noastră culturală are mai mult o față negativă. Este mai mult o retragere decât o luptă și încă o retragere în marș desordonat. Pierdem o cetate după alta și apărarea se face în mod isolat, fără un plan conceput cu dibăcie. Ici un deputat ridică zadarnic glasul de protestare, colo un arhiepiscop slăbit ridică cîrja în privința Satanei maghiarizatoare. Dar acestea nu sunt diguri destul de tari pentru a opri valurile furioase, cari caută să aștearnă noroi pe câmpiile române. Trebuie să stăm umăr la umăr, să fim mai mulți în front, să fim mai trezi și să ne dăm seama de ce să facem. Introducerea noii legi școlare trebuie să fie pentru noi cel din urmă semn doveditor, că a sosit momentul ca să schimbăm politica noastră culturală, fără a o mai lăsa în voia întâmplării și dându-i un caracter mai aprig și mai conștient.

Ceea-ce ne prescriu programele noastre politice nu mai este suficient pentru așteptările noastre de astăzi. Felul cum funcționează autoritățile noastre școlare și bisericesti este iarăși neîndestulitor. Este datoria fruntașilor noștri politici de a făuri un nou program cultural, pe baza căruia să formuleze în dietă postulatele noastre certe și să caute cu ori ce preț să convingă guvernul despre necesitatea de a înceta cât mai curând războiul cultural ce ne-a declarat.

Noua noastră politică culturală va trebui deci să aibă următoarele ținte, spre cari trebuie să meargă orbiș. Întâi, să ieșim din gândul nefast, că datorită noastră este să ne retragem la ori ce lovitură. Al doilea, să întrebuițăm toate mijloacele pentru a reduce poftelile culturale ale guvernelor. Al treilea, să stabilim limpede ce putem noi cere de la stat în raport cu importanța noastră numerică, ce drepturi are limba și cultura română în viața publică a statului. Și în fine să lămurim un șir de idei, sau de necesități de organizare internă pentru asigurarea dezvoltării liniștite și libere a culturii noastre naționale.

Lozinca noastră:

Un nou program cultural și o nouă politică în jurul lui.

În atențiunea viriliștilor. Zilele aceste se va începe alcătuirea listei viriliștilor comitatensi. Atragem atențiunea celor cari au drept ca dările să li se socotească dublu, advocați, preoți etc. să nu uite să-și valideze drepturile.

Impotriva băncilor românești. — Ministrul de interne contele Andrassy a fost poate de credință că n'a dat încă destule dovezi de „dragostea“ ce ni-o nutrește. Comisia administrativă a com. Timiș interzisese comunelor să depună banii comunali la băncile „naționalităților“. Șapte comune anunțase apel în privința acestei hotărâri volnice, ministrul de interne a aprobat însă hotărârea comisiei comitatense...

Reprezentanții comunali sunt răspunzători pentru banii comunali și cu averea lor privată. Să nu aibă, prin urmare dreptul să-i depună în bănci unde nu sunt primejduiți? Ministrul Andrassy vrea poate să-i silească să depună banii la băncile evrești despre cari nici odată nu știu dacă — mâne mai există.

Și ce vor face Români cari au ei bani la băncile străine?

Satisfacția lui Apponyi. Pressa maghiară șovinistă iubilează azi cu aceeași exagerare, cu care înjurase ieri împotriva bătrânului bard norvegian Björnsterne Björnson, cel-ce îndrăznise și el să spună adevărul asupra Ungariei maghiare și a idolului ei Apponyi.

Pressa maghiară înregistrează cu multă satisfacție caraghioasă știrea, că președintele a propus, iar congresul de pace a primit propunerea să se exprime Italiei și Ungariei mulțumita congresului, că miniștri lor de culte au introdus în școli sărbătorirea zilei păcii. Satisfacția lui Apponyi consistă în

faptul, că numele lui Apponyi a ajuns alături de numele ministrului de culte al Italiei.

Aceasta, neapărat, e o satisfacție complexă pentru dl Apponyi. Ce satisfacție se va da, însă, ministrului de culte al Italiei, că alături de numele lui s'a pus numele cameleonului Apponyi?

Transacțiunea. Tratatul nu s'au terminat încă, dar rezultatul lor se știe înainte: guvernul maghiar va face tot ce cere guvernul austriac, pentru că aceasta e „porunca“ ce au primit-o „revoluționarii“ dela „Majestatea Sa“. Poate că nu se va tranșa acuma numai decât, deodată cu transacțiunea și chestiunea cvotei, dar imediat după încheierea transacțiunii va urma și ridicarea cvotei și prolongirea privilegiului băncii de stat și pacea e gata. Cvota, pe cât am aflat, se va ridica la 39 procente.

Ziarele oficiale nu mai fac nici o taină din înfrângerea guvernului ungar. După tonul războinic din săptămânile trecute, o iau acum pe o coardă mai domoală, domoală de tot.

Și când va ajunge pe tapet și o altă chestiune? Chestiunea interesantă că ridicarea cvotei se referă și la trecut, și pe vremea pe care se stabilize prin Majestatea Sa?

Atâta rău! Nu e cerere pe care guvernul ungar să n'o admită și pe care majoritatea lui să n'o voteze. Atâta-i tot ce știu și ei.

Război în comitate. Comitatul lui Ugron e păciuit: nu mai îndrăznește nimeni să iasă la stradă fără — revolver. După „învingerea“ din săptămâna trecută, comitelesuprem a dispus să se spargă sertarele funcționarilor suspendați, cărora le-a confiscat chiar și scrisorile private. Pe urmă a dispus să se șteargă din procesul verbal de Marți pasagiul în care e vorba de votul de neîncredere ce i-l dase comitatul. Autonomiștii nu se lasă însă nici ei, ci declară că ridică împotriva lui Ugron acuza de fals de documente. . .

Fostul protonotar, Erösy dă o listă caracteristică a noilor funcționari coaliționiști. Reicher Aladar, actualul protonotar, e pus

sub cercetare disciplinară fiindcă și a scotit de două-ori cheltuielile pentru acelaș drum; Kőrösi Jozsef, e un cartofor care exploatează — în calitate de inspector de scaldă — publicul; Balla Aladár a prezentat spre plată 14 de socoți false etc...

În comitatul Bihorului „drabanții“ se mișcă din nou. A sosit la comitat o adresă a comitatului Arad prin care se cere ca ziua de 6 Octomvrie să fie decretată de zi de jale națională. Comisia specială, a cărei președinte e contele Tisza István, a hotărât însă să facă congregației propunerea să se ajungă cu sărbătorile naționale de până acum. . .

Țară ca a noastră mai rar!

„Să feriască Dumnezeu!“ Organul partidului social-democrat „Népszava“, făcând o comparație între demonstrația de acum și doi ani dinaintea parlamentului și cea dela 10 Octomvrie viitor, zice între altele:

„Dacă n'a fost de ajuns o sută de mii de muncitori, acum va fi un milion. Dacă n'a fost de ajuns demonstrația, acum va fi *grevă generală*. Și dacă nici aceasta nu va fi de ajuns?

Dumnezeul maghiarilor și mintea lor să-nătoasă să-i feriască de aceasta pe bandiții-cavaleri moderni..“

ROMÂNIA.

30 August

Cu prilejul celei de a treia aniversare de la luarea Griviței, d. P. S. Aurelian, președintele Senatului a trimis M. S. Regelui, în numele maturului corp, următoarea telegramă de felicitare:

Majestății Sale Regelui României

Friburg.

În numele Senatului viu cu cel mai adânc respect să presint M. V. cele mai călduroase felicitări pentru aniversarea zilei de 30 August, în veci memorabilă neamului românesc.

Marele și glorioasele fapte săvârșite în timpul celor 30 ani, de la luarea Griviței

sub domnia M. V. au înălțat România în ochii lumii civilizate.

Rugăm pe D-zeu Sire, să Vă hărăzască ani îndelugați spre săvârșirea de noi și mărețe fapte pentru strălucirea și fericirea României.

Să trăiți Sire, Să trăiască M. Sa Regina.

Să trăiască dinastia Regală.

Președintele Senatului

P. S. Aurelian

Inchiderea congresului petrolifer.

Eri, a avut loc la Ateneu ședința de închidere a Congresului.

În sală luase loc un mare număr de congresiști.

Pe scenă prezida dl Saligny azistat de dl Alimănișteanu.

Dintre miniștri erau de față dl Dimitrie Sturdza, președintele Consiliului, Anton Carp, Costinescu, Morțun și reprezentanții statelor străine.

*

Dl Saligny citește o dare de seamă asupra lucrărilor Congresului.

După aceea mulțumește savanților cari au venit din toate părțile lumii și au colaborat la reușita congresului. Relevă că acest congres a hotărât înființarea unui birou permanent internațional al congreselor de petrol.

Trimite un salut de adio congresiștilor cari nu vor participa la excursia de la Constanța.

Incheie exprimându-și speranța că această uniune amicală va da roade fericite.

*

Profesorul Engler spune că sunt două propuneri: una ca viitorul congres să se ție la Lemberg în Galiția, alta ca să se ție în America. D. Day, Reprezentantul Statelor-Unite, neputând avea, din cauza greutății de comunicațiune, un răspuns dela guvernul său, nu poate adresa o invitațiune oficială.

Afară de aceasta nu știe dacă acum condițiile sunt favorabile unui congres în

FOIȚA ZIARULUI „LUPTA.“

Mes 28 jours

— Amintiri triste din manevre. —

Îngândurat cum nu fusesem decât în momentul, când mi-a zis „tauglich“, am fost pentru a doua oară când un sever discipol administrativ mi-a împlântat sub nas ordinul de chemare. 28 de zile în serviciul statului sau cu alte cuvinte 28 de zile pierdute erau un sacrificiu, pe care numai conții, baronii, protopopii ori membrii sinoadelor archidiecezane îl puteau îndeplini în conștiință, și nici decum un individ de tagma mea, care pe lângă alte multe obligăminte morale, mai are și pe acela de a contribui după putință la opera de civilizație națională, iar nu de degradare a sentimentelor umanitare. Dar în sfârșit porunca-i, poruncă și într'un timp și două mișcări î-mi făcui bagajul de plecare, ceea ce în termeni militari înseamnă a-ți lua legătura de mustăți, 3 perii: de păr, haine și cizme, amanetarea obiectelor de valoare și a cunoștințelor ce le posezi și după aceste operațiuni poți fi accesibil oricărei mobilizări.

Mi-am luat adio dela prieteni, ca și când ar fi fost să trec în altă lume și nu puțin m'a impresionat compătimirea lor, iar când am pus piciorul pe prima treaptă a trenului, care avea să mă transporte în garnizoană, simțiam cum mi se umple pieptul de o mândrie marțială întocmai ca lui Napoleon înaintea dezastrului dela Waterloo.

După o noapte de lăncezeală, în care retras în colțul cupeului, căutam să respir libertatea, ce o puteam primi pentru prețul de jumătate (soldații de orice grad, copiii și invalizii să bucură de acest favor) sau să vi-sez resboaie troiene și expediții cruciate, ajung în Sibiu în sunetul tobelor și trimbiților, cari să zbăteau în liniștea dimineții mai amar ca înaintea invaziunilor turcești. Și când mă gândiam, că câte bătăi de ciocan ori umflături de gușă, tot atâtea zbierete și înjurături din partea superiorului și ecouri duble ori înzecite din partea flăcăilor la adresa stăpânirii și a acelora, cari au scornit cătănia, mă lua așa c'un fior de dispreț pentru toate așăzămintele acestea, cari în timp de pace au nobila misiune de a istovi bugetul statului, iar în timp de război datorința morală, de a răpune cât mai multe vieți ome-

nești. Ce rușine și ce degradare a umanității! Pentru a nu ceda insistențelor sufletului meu, care mă mâna tot înapoi dela războiu și a fi astfel declarat dezertor, singurul soldat cinstit de altcum, mă hotărâi să iau o doză de curaj sau mai bine zis de uitare de sine, care să-mi alimenteze din nou dragostea stânsă de a cătăni. Intra deci în prima cărciumă și trăsai pe nerăsuflăte în interesul patriei două ștampele tari cu mirosuri.

În curând să deșteptă în mine o nouă viață și eu, cel nou, condus de forța binecuvântată a parfumului alcoolice, apășia cu pași gigantici, cu dorul de a cuceri Evropa — spre cazarmă.

Fără a sta de vorbă cu nimenea, — pentru mine nu exista alt rang decât comandantul regimentului — trec prin întreg șirul de zidiri fără nici un gust de arhitectură lovit de mirosul greu și grețos, ce nici cu esența de viorea de Parma nu-l poți scoate din aceste labirinturi supraterane.

După o oară de urcuș și coborâș, urmărit de privirea peste umeri însoțită de zimbetul de dispreț — al soldaților cu cari mă ciocneam la tot pasul, dau în sfârșit de

America. Propune de aceea să se hotărăască ținerea congresului în America și numai dacă nu s'ar putea aceasta, să se ție la Lemberg.

Prof. Zalotzky (Lemberg) aduce o invitație formală a guvernului austriac ca congresul să se ție la Lemberg. Știe că după București e foarte greu să organizezi un congres de petrol, dar îndrăznește totuși propunerea și se va face tot posibilul pentru ca congresiștii să fie bine primiți și în Galiția.

Prof. Hoeffler susține de asemenea ca viitorul congres să se ție la Lemberg.

D. Day, delegatul Statelor Unite spune că congresul internațional de petrol poate veni în America unde va fi bine primit. Condiții defavorabile pentru primirea unor oameni de știință, nu există în America niciodată. Veniți în America și când veți intra în portul New-York vă vor ura bunăvenirea cu toții.

Di Alimănișteanu spune că e o chestie delicată. Congresiștii se află în fața unei invitații hotărâte a guvernului austriac, pe când din partea Americii nu există decât invitația foarte onorătoare de altfel, dar personală a dlui Day. Dar dacă guvernul american nu face toate facilitățile, câți savani vor fi cari vor putea cheltui miile de lei ce cere un voiagiu în America? Propune deci să se accepte propunerea delegaților galițieni.

Prof. Zolotzki spune că Galiția făcând o invitație oficială, iermă, pe când din partea Americii e ceva nehotărât, ar fi și o înjosire să nu se primească invitația Galiției. În America condițiile sînt defavorabile, căci e acum luptă între guvern și guvernul neoficial al petrolului.

Prof. Colson dela școala politehnică din Paris, făcând mari laude inginerilor români, spune că delegații francezi s'au declarat în unanimitate pentru Lemberg.

Dejardin face o declarație identică în numele belgienilor.

Day spune că dacă în America e acum o ceartă, ea e numai în chestii de afaceri de

petrol, nu însă în chestiile științifice de petrol. Dacă congresul se va decide pentru Lemberg va merge și dsa acolo, — dar America e gata să-i primească cu dragoste.

Se votează prin ridicare de mâni și se decide ca al patrulea congres internațional de petrol să se ție în 1910 la Lemberg.

D. London, delegatul Olandei, mulțumește în numele guvernului olandez și al tuturor delegaților prezenți pentru splendida primire ce li s'a făcut.

Exprimă sentimente de grațitudine ale delegaților față cu guvernul român. Ureează ca poporul să sprijine mereu pe ilustrul său rege în sforțările sale de a se ridica România tot mai sus pe toate tărâmurile. Termină strigând: „Trăiască România“.

D. Saligny declară închis al treilea congres internațional de petrol.

După închidere congresiștii streini au plecat în excursie, cea mai mare parte spre Constanța și Constantinopol și vr'o douăzeci dintre ei pentru a vizita regiunile petrolifere din districtul Bacău.

Din Bucovina.

— Dela corespondentul nostru special. —

— *Dieta provincială. — Societatea „Carmen“ la Cernăuț. —*

Când se vor publica aceste șire, dieta Bucovinei este deja întrunită. Rescriptul împărătesc sosit zilele trecute la Cernăuț, ne vestește această știre îmbucurătoare pentru populația din Bucovina. De doi ani de zile, de când pauzează acest for legislativ, s'au îngrămădit o mulțime de afaceri importante și vitale pentru Bucovina, cari reclamau deja de mult o pertractare urgentă.

Politica ce o urmăresc însă cei cari stăpănesc pământul românesc, smuls dela sinul mamei România, pe atunci Moldova, și cari au căutat cu diferite mijloace să înădușe sentimentul național în peptul Românilui de acolo, a aflat de bine însă să nu

respecteze legile țării și voința generală a popoarelor din Bucovina.

Păharul însă era umplut așa de mult încât cărpirea lui cu obezi artificiale era imposibilă. Trebuia deci să urmeze convocarea dietei pe 16. l. c.

Cât va dura sesiunea actuală nu se știe. Atât e însă cert, că va fi una dintre cele mai importante, ce a avut odată dieta Bucovinei, în urma chestiunilor vitale referitoare la regularea țării economice, financiare și politice a țării.

Așa e legea referitoare la desrădicarea propinațiilor și legea electorală specială pentru dieta provincială.

În urma legii propinațiilor, adecă dreptul de-a vinde beuturi spirtuoase — lipitorile satelor, cari au inundat din Rusia și Galiția, această țărișoară, considerată de ei de al doilea Canaan, au jupuit țăranul de tot avutul său, contribuind astfel în măsură enormă la criza financiară și economică, ce bântue acum în Bucovina.

Proiectul despre rădicarea acestui drept a fost trimis comitetului țării din partea guvernului central prin guvernul local. Spre mahnirea a celor ce voesc binele țării, proiectul sau legea de mai sus nu corăspunde voinții lor, căci guvernul nu voiește desrădicarea propinațiilor din Bucovina mai curând decât în Galiția. Jupuirea obicnuită se va continua deci până în 1911. Promisiunile șefilor democrați sunt declarate deci prin acest fapt de utopii. O susține aceasta cu tot dreptul „Apărarea Națională“ și „Czernowitzer Tagblatt.“

Proiectul despre legea electorală pentru Bucovina nu a sosit încă îndărăt la comitetul țării deși n'a fost aprobat. Schimbările ce le pretinde guvernul, reduc acest proiect aproape la legea electorală existentă până acum, care dă viață „dietei curiale“ actuale. — Și nu e oare ridicol, că în vreme ce parlamentul central al Austriei se bazează pe sufragiul universal, dietele provinciale și în special dieta Bucovinei va avea și de acum înainte deputați aleși pe baza unei legi electorale, aproape egale cu cea din

o încăpere, la a cărei intrare era reglementar notat, ce fel de K. u. K. zimmer este, câți inși sunt înlăuntrul, cine are drept să pășiască pe acest prag, câte ploșnițe pot locui pe un metru patrat, numărul purecilor, cari pot să-și găsească hrana gratuită pe pielea unui individ, câți metri cubi de infecție poate respira un soldat, câți microbi și de câte specii au dreptul să se încuibe în plămânile muritorilor etc. și după aceasta serie de notițe absolut indispensabile pentru neatarnarea țării și prosperarea ei, văzui indicat, că încăperea în chestie este rânduită pe seama personajului, ce mă interesa. Tușesc de două ori și bat odată la ușă. Un murmur neînțeles se strecură ge gaura chiei și pare-că un curent electric îmi apăsă mâna pe clanță. Intru și mă proptesc de perete alătura de ușă. Piccioarele îmi tremurau și un fior de ghiață trecu deodată cu iuțiala fulgerului prin cei 169 de cm. de înălțime a corpului, lăsând la fiecare încheetură câte un dram de răcoare. Nu văzusem fața nici unuia din cei 4 indivizi, cari păriau amortiți cu nasul în hârtii și cu toate astea eram sclavul unei temeri inexplicabile,

cași când aș fi intrat rob la Tătari, iar nu soldat al țării mele cu bastonul de mareșal în proțac — vorba lui Napoleon*) cu drepturi incontestabile la lelungul de trei pițule pe cinci zile, la ciorba împărăției și la ghionturile superiorului, precum și la modesta aspirație de a mi-se ridica, dacă nu statuie cel puțin un moment cu inscripția numelui și a faptelor mele vitejești pe câmpul unui al doilea Koenigraetz ori Solferino.

Și pe când doza de curaj vărsat în organism de cele două ștampele era pe sfârșite, se ridică de pe scaun o figură înaltă, bronzată lăsând să iasă în evidență roșul arămiu al nasului și privindu-mă cu ultima sforțare de energie î-mi arată cu indexul deschizătura pe unde intrasem:

„Marsch hinaus!“ comandă duhul războinic al zeului Martie, rămas prin atavism sub uniformă cu nasturi lustruiți, dar privirea lui dură mă împietri și rămăsei lipit de perete cu ochii pierduți și cu inima căzută la 75 cm deasupra nivelului pingelelor.

Cu toate că aceasta exclamație a comandantului — căci trebuia să fie el — este

*) A nu se confunda cu subsemnatul.

în termeni militari un act de politeță și însemnează tradus mot â mot: Pofțiți luați loc, totuși am rămas viu impresionat, văzând atâta lipsă de bun simț cel puțin atâta cât fac parte din un alt gen de oameni și vă măzurisesc în constiință, că în acel moment aș fi fost în stare să-mi tradez patria, dacă s'ar fi pornit instantaneu vr'o navală streină. Într'atâta mă demoralizase accentul marțial al șefului meu!

O întrebare din ochii roțiți asupra meselor dimprejur scoase de sub uniformă împietrită a unuia din scriitori lămurirea: rezervist.

„Herstellt!“ zise de data asta domol comandantul — anulând astfel comanda de adinea-ori. Pe românește, pardon!

Prinsei ceva din curajul pierdut, ceea-ce recunoscut după mișcarea ce o făcui din imobilizarea în care mă aflam și după respirația adâncă, căreia-i dădusem drum liber.

Hărțile s'au pus în mișcare și întreg aparatul administrativ al regimentului s'a pus în căutarea mea, care eram de față. Fără hârtie, fără național, cum zic ei soldatul!

Ungaria? Nizuința de a nedreptăți în modul acesta naționalitățile în adevăr pare ridicolă!

Celelalte proiecte și chestiuni importante ce le va discuta dieta Bucovinei, le voi face cunoscute în rapoartele! asupra deliberărilor tictale, ce le voi da cât va ținea această sesiune.

Spre orientarea color cari nu cunosc referințele din Bucovina gândesc că e necesară cunoașterea compozițiunii dietei actuale. Are 31 deputați, conform legii din 26 Februarie 1861, — cari se aleg din următoarele 4 curii, parte prin votare directă parte prin votare indirectă:

I. Deputați pe viață sau cum se numesc aici viriliști sunt 2, mitropolitul, care e acum dr. Vladimir de Repta, și rectorul Universității, care în urma morții românului Dr. V. Găina, e prorectorul jidan Ehrlich.

II. Deputații proprietății mari sunt 10, și anume a) fondul religionar alege 2, de prezent români: arhimandritul Călinescu și Bejan. b.) ceilalți proprietari mari aleg 8, dintre cari Tudor Flondor, Dr. Alex. baron Hormuzachi, Const. Popovici și Dr. Ioan Volcinschi sunt români.

III. Deputații orașelor și camerei de comerț sunt 7, dintre cari nici unul nu e român.

IV. Deputații comunelor rurale sunt 12, dintre cari Dr. Florea Lupu, Teofil Simionovici, George baron Wasilco, Tit Onciul, Țăranul Buburuzan și Dr. Aurel Onciul sunt români.

Va să zică dieta B. are de prezent 13 deputați români. Treisprezece e număr fatal. Bagsa ma de aceea neînțelegere între dânșii. Despre partidele existente, membrii lor și activitatea acestora precum și despre speranța legată de dânși, voi scrie mai târziu.

Acum încă numai următoarele. Cei 31 deputați aleg din mijlocul lor comitetul țării constatatori din 5 membrii, de prezent mareșalul țării și președintele dietei George baron Wasilco, Dr. Volcinschi, Dr. Lupu,

Stochi și Straucher. Cei 3 dântăi sunt români, al 4-lea rutean încarnat, al 5-lea jidan.

În 16 l. c. și zilele următoare va întoarce societatea de cântări „Carmen” din București cu 150 membrii vizita făcută de soc. muzicală „Armonia” din Cernăuț.

În 18 l. c. va da soc. Carmen un concert cu program bogat și variat. Celalalt timp îl vor folosi frații din Bucovina și România pentru cimentarea solidarității și a legăturilor frățești, ce trebuie să existe și cari ne leagă între olaltă, și pentru povestirea durerilor și lucrurilor de cari au avut parte în intervalul dela convenirea lor ultimă.

Ce bine ar fi fost dacă cu ocaziunea aceasta frații bucovineni ar fi putut îmbrățișa și pe unii dintre frații lor din Ungaria. Căci avem datorință să ne cunoaștem unii pe alții. Aspirațiile noastre sunt doar aceleași. Indolența însă ne stăpânește sufletele.

Banca Transsylvania

— O lămurire —

Stimate Dle Redactor,

În numărul 187/907 al Luptei a eșit sub titlul de mai sus un articol la care îmi permit a da lămuririle următoare:

Banca Transsylvania după cum să stie [a fost întemeiată, ca și Albina de un Român; de Visarion Roman, mai înainte învățător în comuna Rășinar. Ea a fost întemeiată de Români și Sași. Ba la început Românii aveau la ea conducerea, pentru că majoritatea înscrișurilor de participare — Antheilscheine să aflau în mâinile lor. Așa trecând însă câțiva ani dl Visarion Roman cu prietini săi, convingându-se, că Transilvania nu le dă câștigul acela la care cum să vede calculaseră la înființarea ei, sau retras rându pe rând dela Transilvania, ocrotindusă pre lângă Albina, care negreșit că le oferea venite mai grase.

La urma împrejurării acesteia și după ce Românii începură aș instreina înscrișurile de participare ce le aveau, iar la emiterea de înscrișuri nouă, ne mai prea participând, banca Transsylvania la început creațiune românească, cu încetul cu încetul, au devenit în mâinile la participanți în majoritate de naționalitate sași, ceiace a și avut drept urmare, că direcțiunea s'a compus apoi

puțină pauză pentru respirație) in der zwölften aubitz Divizion, Fahrende Batterie Nr. 2.

Orb să fie cineva și mă găsește și în armata lui Xerxe.

Provăzut astfel cu aceste amănunțite notițe făcui un compliment nu tocmai reglementar și părășii odaia a cărei atmosferă apăsa asupra capului meu cu o greutate neobicinuită, tocmai în momentul când era să fiu îndrumat la acest pas de fraza de mai înainte a comandantului.

Nimenea nu mi-a mulțumit la salut, am auzit totuși în urma mea cuvântul „bagage” pe care cititorii să-l interpreteze cum vor voi. —

Era începutul celor 28 de zile de chinuri.

Napoleon Popescu,
rezervist.

FRANZ JOSEF Apă purgativă

n'are dreptul să-și verse sângele pentru patrie.

„Ce leat?” mă întrebă unul, văzând, că cu ordinea lor n'o s'ajungă la nici un rezultat.

„97” zic eu fără a lua poziție militară.

„Stai drept!” mă somă comandantul și făcu gestul de îndreptare în direcția coastelor mele și ajutat astfel, de pumnul indicator lua-i o poziție destul de comică pentru exteriorul meu.

Mă uitam la bieții pantofi galbeni cât păreau de sărăcăcioși lipiți unul de altul și la costumul meu, care mă reduce la cel din urmă sărăntoc când îl țineam încheiat. În sfârșit după o oră de căutare aud strigându-se numele meu urmat de un întreg vocabular de atribute.

Desfid ori ce aserțiune, că o astfel de titulatură a fost dată vr'odată vr'unui mareșal de curte ori conducător de cruciade.

Abuzez de paciența cititorilor, cari n'au avut fericea să fie astfel intitulăți și-l dau în întregime:

K. u. k. Reserve unterkanonir titular feuerwerker des k. u. k. Corps-Artillerie Regiments Georg. Prinz von Walles Nr. 12 (aci

în majoritate de sași. La compunerea direcțiunei însă nu să poate zice că sașii ar fi tras foloasele, pre cari ei ca participanți în majoritate le-ar fii putut trage, pentru că direcțiunea constă și azi—deși marea majoritate de înscrișuri de participare să află în mâinile sașilor—din jumătate Români și jumătate sași. Și numai președintele direcțiunei încă este sas; în urma cărei împrejurări majoritatea în direcțiune o formează sașii.

Cu toate aceste nu se poate zice că Sașii ar fii abuzat, sau ar fii abuzând de majoritatea lor în detrimentul Românilor. Cu atâta mai puțin stă, ceia ce afirmă corespondentul dvoastră, că Românii ar fi scoși rându pe rându din funcțiunile lor, s'au n'ar fi considerați la ocuparea posturilor. Pentucă, spre pildă la direcțiune doi Români ocupă posturi cardinale. Iar agenturile generali din Arad, și Cluj sunt conduse de Români. Și dacă Românii nu ocupă mai multe posturi cardinale în sinul direcțiunii și la singuraticile agenturi generale, vina la aceasta nu o poartă majoritatea săsească din direcțiune, ci numai și numai împrejurarea, că tinerii români calificați nu să prea imbulzesc la „Transilvania”, unde să pretinde o muncă serioasă, ci să aplică mai bucuros, la multe bănci, ce isvoresc ca ciupercile după ploaie, spre toate plaiurile, — unde verosimil vor fi ducând o viață mai în tignă și vor fi trăgând tantieme mai grase. Numai cine știe până când?

Circomstanța că fericitul Dr. Aurel Brote deși Român a fost pus în fruntea institutului Transilvania, e cea mai eclatantă dovadă că aci nu să urmărește politică națională și că la ocuparea posturilor nu naționalitatea ci caracterul și calificațiunea sunt decizătoare. Iar dacă postul neuitatului Dr. Brote, nu l-a ocupat iar un Român, cauza este, că un al doilea Dr. Brote nu s'a aflat. Nu stă însă nici aceia că postul fericitului Dr. Aurel Brote s'ar fii ocupat printr'un individ de naționalitate sas. Pentrucă postul acesta de director al institutului e și azi încă în vacanță și nimic nu va împedecă, ca el să fie iar ocupat printr'un Român, numai să se afle omul apt pentru dânsul.

În cecece privește în fine ocuparea mai recentă a postului de cassar la institut, care a și dat anză la tânguirile din articolul ce lați publicat, — cu ocaziunea asta Românilor, nu li s'a făcut nici un fel de neoreptate. Pentrucă mai întâi nu stă, că acesta ar fi fost un post românesc; din contră el a fost până la dl Comșa totdeauna ocupat de Sași, asta însă n'a împedecat ca el să fie conferit la timpul său dlui Comșa ca Român. De altă parte la conferirea postului acestuia din urmă n'a fost preterat nici Român, deoarece n'a fost concurat nici un Român cu calificațiune corespunzătoare. Sibiu, la 14 | 9 1907.

Un membru român din direcțiunea Transilvaniei.

NR. Lămurirea dlui membru „român” din direcțiunea Transilvaniei nu lămurește chestiunea pe deplin. Nu ne stă în putință să constatăm în ce proporție participă românii la capitalul social, — dar nici că ar puteu să influențeze concluziile la cari a ajuns articolul nostru din numărul 187. E vorba de o chestiune importantă: cine dă grosul clientelei? Românii sau Sașii? Nu merită oare Românii atâta considerație, încât concursul pentru ocuparea unui post de casier să se publice și în ziarele românești? Căci aceasta e cauza, că n'a concurat nici un român cu calificațiune corespunzătoare.

Că în direcțiunea băncii sunt pe jumătate români, — norocul lor. Nici de acționari n'are să ne doară capul, își vor și ei apăra interesele. Noi am luat numai apărarea clientelei române care susține banca.

Cronica externă.

Autonomia Poloniei.

„Curierul Varșoviei” (Warszawski Kurjer) anunță în numărul său din 13 Septembrie, că autonomia Poloniei este în principiu rezolvită de consiliul de ministrii.

Proiectul în chestiune după o scurtă revizuire va fi prezentat celei de a treia Dumă spre serbare.

Bine înțeles, că proiectul guvernului diferă în multe puncte de cel înaintat de cetățenii poloni cuprinde însă în esență dorința acestora.

Intre altele guvernul face următoarele opinii separate:

Poliția (cum am zice, forța administrativă în Rusia) nu poate fi dependentă de administrația autonomă.

Mai departe președinții comisiilor interimare și primarii în orașe nu pot fi aleși, ci numiți de guvern.

Ori-cari ar fi excepțiile făcute, putem să ne dăm seama că autocrata Rusie începe să-și dea seama de drepturile popoarelor, pe când constituționala Germanie încă nu s'a gândit la acest lucru.

De noi nu mai zic nimica, căci în această direcție popoarele Ungariei nu trăiesc pe harta Europei.

Din Basarabia.—Cărți religioase în limba românească.

Noua tipografie duhovnicească din Chișineu va termina de tipărit pe la 20 Septembrie v. „Psaltirea Moldovenească” în cincisprezece mii exemplare. Tot la această tipografie se tipărește o cârtică în limba românească de ieromonahul misionar Guriu Grosu. Și această carte se tipărește tot în cincisprezece mii de exemplare.

Alegerile electorale pentru a treia dumă. Guvernatorul Basarabiei a dat un decret, prin care se hotărăște după colegii, apoi după ținuturi și orașe ordinea în care vor avea să se facă alegerile alegătorilor pentru дума rusească. Alegerile vor dura din 2 până în 26 Septembrie st. v.

Bursierii soc.

„Transilvania”.

— Rectificări. —

La „Știrile zilei” a numărului nostru din Sâmbătă a apărut o notiță scurtă, în care ni-se aducea la cunoștință, că d-nii Dr. Giurgiu și A. Timbuș ar colabora la zărele șoviniste din Cluj. La această notiță primim o rectificare lungă din care extragem următoarele:

„In nrul ultim al „Luptei” a apărut între Știrile zilei vestea, că subscrișul a-și fi fost timp de 10 luni cât a dăinuit ziarul „Erdélyi Hirlap” din Cluj, colaborator, respective corespondentul iubit al ei. Țin să declar, că vestea aceasta pe cât e de răutăcioasă, pe atât e de neadevărată.

E un obicei trist la noi Clujenii, ca să se denunțe unul pe altul și să liciteze în viclenie și fariseism.

Mai în zilele trecute bietul tatăl-meu un țăran din părțile dinspre Sălăgiu, care m'a crescut cu amară sudoare, m'a întimpinat cu lacrimi în ochi, auzind de veste, că m'am făcut „calvin” — acum când sunt aproape gata să ajung la creangă verde. Denunțiatu-m'au în primăvară la rectorul și decanul facultății matematice ca pe un ținăr primejdios, care primește ajutor dela „Liga culturală” din București. S'a introdus o cercetare severă în contra mea, care durează și astăzi. Ba umblat-au doi domni universitari români din loc până și la comitele-suprem, contele Dr. Bánffy, ca să se întrepună și ei pe ru perzecutarea și disciplinarea mea. La examenul meu din științele matematice, profesorul Apáthy m'a întimpinat cu o răutate vădită: semn, că era bine și de vreme pus scălușul și aici. După aceste mă întreb, cum ajung eu să fiu expus, atâtor șicane, denunțări și invinuirii din partea unor oameni din Cluj, încât să mă timbreze de-o parte drept (?) primejdios trădător de patrie, de altă parte înaintea tatălui-meu de „calvin”, iar în zărele românești de un renegat, care slujește intere-

sele contrare nizuințelor și aspirațiilor românești.

În interesul adevărului țin să amintesc, că eu nici-când nu am scris o slovă baremi în coloanele ziarelor ungurești, și cu atât mai puțin în „Erdélyi Hirlap”. De oare-ce mă atinge de aproape vestea această tendențioasă și nebazată, provoc pe raportorul anonim pe această cale să aducă dovezile necesare în contra mea, căci la caz de dovedire eu insumi abzic momentan de bursa ce mi-a acordat-o societatea culturală „Transilvania” și sunt gata să mă lipsesc și de acest sprijin, ca nu cumva să pătez numele bun al antecesorilor mei bursieri. Și aici mă opresc și tac.”

Cu deos. stimă:

Andrei Timbuș.

stud. în mat.

*

O desmințire telegrafică ni-a trimis și dl Dr. Ioan Giurgiu, cerând să-i comunicăm și numele autorului notiței cu pricină, pentru a se putea „răfui cu el pe cale cavale-rească ori judecătorească!” Firește, nu putem satisface dorinței dlui Giurgiu. Declaram însă, că notița nu ni-a venit din Cluj.

ȘTIRILE ZILEI.

Luni, 16 Septembrie.

— **Asociația la Bistrița.** Dl Sever C. Dan, ne roagă să anunțăm că d-sa va citi *nu* despre *Ovid*, cum s'a publicat greșit din partea comitetului din Bistrița, ci despre „*Aae vărul cultural*”.

— **Parochia gr. ort. magh. în Seghedin.** La observarea noastră făcută la știrea despre înființarea unei comunități bisericești gr. ort. maghiare în Seghedin, — dl G. Popoviciu, protopop gr. cat. în Lugoj, ne anunță că dl Emilian Micu de care s'a făcut pomenire n'a trecut la gr. catolici, ci e și acum preot gr. or. suplent în Lugoj.

— **Aviz.** Prin aceasta se aduce la cunoștința membrilor reuniunii învățătorilor dela scoalele confesionale gr. or. din dieceza Caransebeșului, precum și a P. T. Public, că primirea și încortelarea membrilor și a oaspeților, cari vor lua parte la adunarea generală a Reuniunii, ce se va ține la Ciacova în 8 | 21 și 9 | 22 Septembrie a. c. la 4 ore după amiază la gara din Ciacova.

Din toți aceia cari călătoresc pe liniile Bocșa—Oravița—Bazias să-și întocmească călătoria astfel, ca să sosească la gara din Zsebely la 12 ore amiază, iar aceia, cari călătoresc pe liniile Orșova—Lugoj—Timișoara, să sosească tot la gara din Zsebely la 3 și jumătate ore p. m., de unde apoi se va continua călătoria în masă până la Ciacova.

Bocșa Montană, în 14 Septembrie n. 1907.

Ioan Marcu, preș. Reun.

— **Unguri cari nu vor să știe cine a fost Árpád.** Mulțumită patriotismului de paradă al „națiunii oficiale”, ducelui ungar, Árpád, cuceritorul Ungariei de azi, i-sa înnalțat la Pusztaszer o statuă în amintirea celor 10 veacuri de când rasa turană dela descălecarea ei se află în centrul Europei în mijlocul popoarelor arice, dela cari au primit încreștinarea, cultura, imbold spre progres, până și rafinamentul limbei. Toți patrioții cu mic cu mare s'au pregătit să ia parte care și în persoană, careși prin delegați la serbarea națională dela Pusztaszer.

Notareșul, — peana (adecă condeiul) satului — cum îi zic Ungurii, ultra patriot și el făcuse zilele trecute în reprezentanța comunală propunerea, ca și comuna Tapé, de lângă Seghedin, să ia parte la aceste serbări prin delegați pe cheltuielile comunei, dar până să ajungă la asta, a tras o neaoșă motivare patriotică, încât credeai că reprezentanții din dată vor voia propunerea cu mâni cu picioare. Socotea adecă domnialui că dânsul va fi ales delegat pen-

tru paradă și că ambiția aceasta i-va fi împlinită pe cheltuielile acesteia. Un murmur, apoi energice proteste urmară după ce oratorul își terminase discursul, și îndată se ridică un țăran să spună și el un lucru domnului notareș.

Și l'a spus simplu cu mintea lui de țăran, fără întortochieri de frase, că régös-régön vót az az Árpád, și că acel Árpád să se îndestulească cu atâta că i s'a ridicat o statuă, la ce să mai meargă și deputăție la fața locului?

Poate ca „domnii” să aibă unde benchețui? Ș'apoi—se întreabă țăranul: De ce ne a și adus aici acel Árpád? Poate acolo unde a fost strămoșii noștri, n'au plătit atâtea dări ca aici!

Acolo poate mai bine ne-ar merge.

Mai luară și alții cuvântul în chestie vorbind tot așa, în cât notarășul mai să plesnească de necaz. La urmă hotărî să-i capaciteze, zicând că dacă comuna Tapé nu va trimite delegați la serbări, va fi o mare rușine pe numele comunei. Să fie, a ripostat un rsprezentant, pe noi puțin ne importă rușinea aceasta, mai ales atunci când n'avem parale pentru ast-fel de paradă.

Iar un țăran bătrân i-o spuse și mai verde notareșului: Cel ce vrea să ia parte la serbări, ia-și merinde în traistă și plece pe cheltuielile sale, din cassa comunală însă nime să nu ceară parale pentru a poza pe coconul. Notarul a căzut cu propunerea sa, iar comuna Tapé este singura comună din comitatul Csongrad, care nu vrea să știe de parada de la Pusztaszer.

Gazetele coaliționiste se înțelege nu mai pot de necaz, că s'a aflat și o astfel de comună ungurească. Dar oare își pot venerabilele închipui că patriotismul de paradă și luxos și mizeria pot încăpea la nu loc?

— **10 Octombrie și muncitorii.** Se știe că pentru ziua de 10 Octombrie, când se va deschide parlamentul, muncitorimea din capitală a decretat repaus general. În ziua aceasta deci în toate uzinele, fabricile, ateliere lucrul va fi sistat, iar muncitorii vor merge în cortegiu imosant în fața parlamentului, unde vor demonstra pentru introducerea sufragiului universal.

Acelaș lucru îl vor face și muncitorii de la fabrica de gaz din Debrețin: vor depune sculele și vor fi solidari cu colegii lor din capitală.

O să stea lumea patriotică din Roma calvină o seară în întunec. Și dacă se vor culca odată mai de vreme, credem că civilii se vor recrea mai bine pentru mâne zi.

Un ziar coaliționist din capitală suflă în trimbiță predispuând autoritățile să reclame la comandamentul de corp pentru a înlocui în ziua cea muncitorii cu soldați.

— **Manifestațiunea socialiștilor la Triest.** Sâmbătă seara partidul social-democrat din Triest a convocat la asilul muncitorilor o adunare poporală în cauza scumpirei traiului din acel oraș. Deputatul Sabini în discursul său a învinovățit pentru asta pe clica agrarilor făcând aspre imputări și autorităților orașului pentru-că nu s'au ocupat destul de serios cu chestia aceasta. Drept cauză a scumpirei traiului deputatul Sabini consideră și speculațiunile dela bursă.

După închiderea adunării mulțimea a format cortegiu, și a parcurs străzile principale ale orașului aclamând revoluția, huiduind burghezimea și bombardând cu pietre, drugi de fier și bolovani cafenele, restaurante, trăsuri și omnibusuri, în cari observau pe câte-un „domn”. Mai mulți străini din cauza acestei manifestațiuni au părăsit îndată orașul.

— **Mulțumită publică.** Afară de contribuțiile publicate în ziare a mai incurs ajutoare pentru nefericiții incendiați din comuna Ostrovul-Mare (comit. Hunedoarei) de ia următorii domni: dr. Leo Parasca, cor. 10 dr. Augustin Streițariu cor. 20, Iulius Popovits cor. 10, Ioan Baciu cor. 5, Teodor Făgăraș cor. 5, Otto Popovits cor. 4, d-na Ida Peovits cor. 2, dl George Leca cor. 1, N. N. cor. 1, la olaltă cor. 58.

Primească generații donatori mulțămitele noastre cele mai fierbinți. În numele incendișilor, dr. Iacob Radu, dr. Gavril Suciu, Cornel Popovici.

— **Manuale didactice aprobate.** În ședința consistorului caransebeșean dela 9/22 August v. s'a aprobat cea mai mare parte a manualelor dlui Iuliu Vuia, cari se pot comanda dela Tipografia diecezană din Arad Battyányi u. 2.

— **„Oi în exil.”** Doi articoli, ce am publicat sub acest titlu sfârșiau cu alternativa: Oare ministrul Darányi pentru a se insinua colegilor săi austriaci și pentru a se arăta și de astădată slugă supusă a marilor feudali, nu se sfiștie a-i lovi chiar și pe Secuii totdeauna favorizați, (Gazetele ungurești scriau anume, că și Secuii ar avea oi oprite în România Ori se află pentru aceștia un mod de scăpare și vor fi lăsați să sufere numai Valahii?... Un prieten al ziarului nostru ne atrage atențiunea asupra împrejurării, că Secuii nu au oi în România și gazetele lor astfel „Székely-Udvarhely” și altele laudă cu multă bucurie dispozițiile ministerului de agricultură de a opri oile la frontieră și stăruiesc ca nici decum să nu le dea intrare în patrie. Care va să zică rămâne alternativa a doua: oile sunt numai ale Românilor; iar Românii prăpădescă-se. Așa înțelegem pentru ce ministrul dereșului nu poate fi înduplecat spre simțiri mai bune și mai drepte. Sunt în joc numai Valahii. Față de Valahi toate sunt iertate. Vogel freil

— **Dare de drum pentru automobiliști.** O fi vremea! Până acum ciocoi se preumblau în trăsuri de vânt pe toate căile, ca pe moșia lor și dacă nu te păzeai te zdrobia și erai zdrobit. Astăzi li s'a cam infundat o leacă. Nu-i vorbă, că puțin li pasă sacului plin dacă-i lipsește un grăunte, în orice caz e bine, că se fac legi, cari să nu separe pe bogat, de cel sărac.

Căci dacă un biet țaran, cu două vaci de le poți trânti de coadă și c'o rablă de car hodorigit legat la toată încheetura cu gânj de mesteacăn, plătește dare de drum de țară pe unde nu calcă numai la târguri, de ce n'ar plăti cogemite boerul, care zboară pe aci în colo în automobil pentru ca să-și plimbe nevasta?

În Germania s'a făcut un început frumos. Acum în Austria prelatul dr. Scheicher pledează pentru acelaș lucru.

Oare aci la noi de ce numai la maghiarizare se gândesc politicianii, iar lucrurile de o capitală importanță obștească le lasă pe cât se poate pe al zecelea plan?

Se vede că nu li rămâne timp pentru adevăratele interese ale popoarelor din țara asta.

— **Holera.** Guvernul turcesc, după-cum se anunță din Constantinopol a luat severe măsuri împotriva holerei în Turcia. Autoritățile turcești au fost alarmate pentru întreprinderea acestor pași de veștile, conform cărora epidemia de holeră a trecut și în România.

— **Ucișăș achitat.** Un locuitor din Arad își ucisese cu câteva săptămâni mai înainte nevasta, pentru că aceasta fără motiv l'a părăsit și cu toată rugămintea soțului, n'a voit să se întoarcă. În urma îndărătniciei femeiei, bărbatul fu cuprins de o amărăciune profundă, și în desperarea să o împușcă.

Curtea cu jurați din Arad a achitat pe acuzat.

— **Un congres al chelnărilor.** La 15 și 16 Octombrie chelnării dela restaurante, cafenele și hoteluri vor ținea în Budapesta un congres regnicolar. La ordinea zilei se vor debate diferite chestii politice și sociale.

— **Crîma de la Dános.** Cetitorii noștri își vor aduce aminte de crimele săvârșite de țiganii ungurești în jurul capitalei, în luna Iulie, vor ști încă câtă cruzime și barbarie au dovedit acești rău-făcători îndobitociți

mai ales la Dános, unde țiganii vagabunzi au omorât o familie întreagă cu un vandalism de care numai în țara ungurească se poate închipui. S'a pornit o adevărată vânătoare după țigani, și gendarmeria a și reușit să pună mâna pe banda, la ai cărei membrii s'au găsit multe semne cari dovedeau că aceștia au comis omorul de la Dános. Țiganii însă negau și nu voiau să recunoască nici unul crima. De atunci au trecut săptămâni de zile și nu s'a mai auzit nimica despre eruarea adevăraților criminali. S'a anunțat numai atât că banda de țigani, bănuită cu omorurile a fost pusă la arest preventiv, ridicând procuratura împotriva membrilor ei acuză pentru complicitate la săvârșirea crimelor.

Acum se anunță că gendarmeria a mai pus mâna pe un țigan cu numele Balogh József, care este fratele țiganului Balogh Tutta, personagiul de frunte în această afacere criminală. El a negat ce e drept că nu cunoaște pe Balogh Tutta și că nici habar nu are de crima de la Dános. Cu ajutorul dactiloscopiei însă s'a constatat, că și dânsul a fost de față la săvârșirea crimei din ciarda de la Dános, căci urmele degetelor sale au rămas pe paharul, din care beuse în noaptea aceea în ciardă. Căldărașul unguresc a fost escortat în temnița din Pesta.

— **Slovacii și proiectul lui Apponyi.** Proiectul școlar al ministrului Apponyi a întâmpinat primirea cuvenită din partea populațiunii slovace. În comuna Lucsko din nordul Ungariei, care numără vr'o 1300 de suflete, locuitorii slovaci au început a boicota biserica de când preotul Smizsar caută să aplice programul ministrului de culte.

Când învățătorul a pus întrebări elevilor în ungurește, aceștia au răspuns slovăcește.

O adunare populară a Slovacilor în Rozenber a fost oprită. Provocatorul acestei adunări Dr. Scroban și deputatul Milan Hodsa au fost dați judecării pentru agitație.

Ca la noi la nimenea.

— **Inșelăciune la o bancă germană.** Din Berlin se telegrafează că la Banca comercială și de discount, unul dintre cele mai mare institut de bani s'au dat de urma unei fraude, comise de un funcționar al băncii. Suma, cu care a fost păgubit institutul, estede 60.000 de marce.

— **Misiuni populare.** Conform uzului anilor trecuți parochul din Săsar (comitatul Sătmar) Iosif Pataky va ținea misiuni populare în 21—22 Sept. n. din prilejul aniversării sfințirii bisericii locale.

Programul sărbărilor va fi următorul:

În 21 Sept. n. (Nașterea Verg. Mariei) după miazăzi la orele 3, însărat cu exorțatie: Despre sănătatea păcatului; sara la orele 6: Paraclisul P. C. V, Mariei și exorțatie: Despre îndurarea lui D-zeu.

În 22 Sept n., (Dumineca) dimineața la orele 6 Mănecat cu exorțatie: Despre Sf. Faină a Pocăinții; la orele 9 Sf. Liturgie cu exorțatie: Despre Sf. Cuminecătura; și împărțășirea penitenților cu Sf. Cuminecătura. După miazăzi la orele 3. Înșarat cu încunjurarea bisericii în fine: Doxologia cea mare.

— **Progrm la Kișineu.** Rușii lesne vor să se scape de ovrei. Dacă nu se pot cotorisi de ei alt-cum, apoi simplu li măcelăresc. Din partea muscalilor creștini, car și nainte de comiterea crimei își fac de o sută de ori cruce, nici nu te poți aștepta la un umanism cinstit. Așa e firea musulului și s'a isprăvit.

Acum de curând iarăși s'a „oganzat” un proqram la Odessa și Kișenes, ceea-ce autoritățile neagă din răspuseri. Dar e zadarnică ori-ce încercare de felul acesta, de oarece Ovrei fugiți dela Kișineu, în Basarabia în sate românești, povestesc cruzimii și acte de un adevărat canibalism al bandelor negre. Acești bandiți, nămiți ai autorităților rusești în timp de noapte au aprins comuna Perniz, locuită exclusiv de Ovrei. De stingerea incendiului nici pomenire. Fântânile erau pline cu cadavrele ovreilor uciși groaznic mutilați de bandiți.

Partea științifică literară.

Biserica romano-catolică în România.

I.

Țara românească e una din cele mai tolerante țări în ceea-ce privește chestunile religioase. La noi n'au fost lupte religioase; la noi n'au fost zguduiri sociale pentru că unii se închină lui Dumnezeu într'un fel și alți în altfel. De multă vreme trăesc în această țară catolici, protestanți, israeliți, armeni, fără să fi suferit ca aiurea din pricina credinței. Nu trăesc în Dobrogea Românii ortodocși alături de cetățenii musulmani, fără să se supere pentru că unii merg la biserica, iar alții la moschee? Pentru noi Românii această toleranță formează un titlu de mândrie națională. Ceea-ce spiritele filozofice din lumea occidentală abia visau, la noi era un fapt îndeplinit!

II.

Un lucru nu s'a permis însă în trecutul nostru și nădăduim că nu se va permite nici de cum înainte și anume: prozelitismul pe socoteala bisericii noastre ortodoxe naționale. Țăria noastră prin limbă, credință și obiceiuri. Un suflet bate pretutindeni, unde se află așezați Români. Dacă vei lua un Român din ori-ce parte a pământului românesc și-l vei așeza de pildă în Olenia, el se va simți ca acasă, pentru că pricepe tot și poate fi priceput și pentru că găsește aceeași credință și obiceiuri. S'au făcut, ce-i drept, încercări de prozelitism în țările române, însă n'au reușit. Biserica s'a împotrivit unor asemenea încercări cu toată energia. Se știe ce rezultat au avut dorințele Calvinilor! O singură excepție a făcut o parte din frații noștri din Transilvania și Ungaria. Avem aci Români greco-orientali și Români greco-catolici. S'a crezut, că dacă Românii vor părăsi Ortodoxia și se vor uni cu Biserica Romano-catolică, atunci toate binefacerile vor cădea asupra lor. Cu toate acestea, Români cu grijă mare de viitorul neamului au recunoscut cu durere că spărtura aceasta între frați nu poate să fie binefăcătoare Românismului. Câte-va exemple. Biserica și școala se întreține de frații noștri, din sudoarea și economia lor. Nu în sute, ci în mii de sate sunt greco-orientali și greco-catolici. În loc să aibă frații de aceeași limbă și obiceiuri o singură biserică și o singură școală, ei au 2 biserici și 2 școli. Întreținerea în chipul acesta e mai grea și de aci slăbiciunea și neputința de a le întreține cum se cade. De aici pericolul ca Românii din părțile acestea să-și piardă școala lor națională și poate cu vreme și biserica. Guvernul maghiar a făcut primul pas cu școala și va încerca în urmă și cu biserica. Am citit prin gazete că în eparhia ortodoxă a Aradului a cerut și în urmă a și impus ca într'o parohie românească limba serviciului dumnezeesc ortodox, să fie cea maghiară. Cu un cuvânt: Țăria stă în unire, într'un suflet și o gândire. Limba, credința și obiceiurile formează puterea unității naționale. Să ferească sfântul Dumnezeu, că după ce suntem așezați noi Românii într'o pozițiune geografică cam dificilă și după ce nu suntem tocmai numeroși să mai fim desbinați și prin credință! Ar fi o faptă criminală din partea acelor Români, cari ar contribui cu ceva la o asemenea desbinare!

III.

Spunem toate acestea cu prilejul publicării în „Katol. Kirchenzeitung” din Salzburg de către Arhiepiscopul Romano-catolic din București, d. Netzhammer, a articolului intitulat: „Die rumänische Landeskirche und die Bauernaufstände = Biserica de Stat română și răscoalele țărănești”. Mărturisim sincer că nu ne așteptam din partea unui bărbat ca Eminența sa d. Netzhammer să se pronunțe în așa fel despre biserica noastră și preoțimea noastră, cum s'a pronunțat în acest articol. Știm că d. Netzhammer e un

bărbat învățat și toți îl credeam că lucrează cu mult tact și înțelepciune în înalta pozițiune ce ocupă... D-sa, vorbind de cauzele răscoalelor, afirmă că preoțimea nu și-a făcut pe deplin datoria pentru liniștirea spiritelor. Chiriarii noștri n'au mers în mijlocul poporului cum ar fi trebuit. Poporul e lipsit de educațiunea religioasă. Mulți învățători sunt liberucugețatori. Intre școală și biserică nu e nici o legătură sau foarte slabe.

Biserica Romano-catolică din România din contră și-a făcut întreaga datorie. În Moldova, unde sunt 70.000 de țărani catolici, nu s'a întâmplat în satele unde locuiesc nici o neorinduielă, pentru că Episcopul catolic a luat toate măsurile la vreme, fără să fie îndemnat de cine-va, după cum au fost (desigur) îndemnați Chiriarii țării.

Nu se cuvenea ca d. Netzhammer să facă asemenea acușări preoțimei și Chiriariilor noștri. Felul cum reproduce din gazetele noastre politice și cum interpretează, dovedește intenția de a înălța biserica romano-catolică și de a înjosi pe a țării noastre.

Am avut nemulțumiri cam multe din partea Bisericii romano-catolice și speram că am intrat pe o cale de liniște. Cu durere ne aducem aminte de ținuta agresivă și neromânească a răposatului arhiepiscop Hornstein. N'am uitat încă propaganda fățișă de catolicizare și de dispreț pentru ce e românesc a școalelor de fete „Notre Dame de Sion”. D. Sp. Haret actualul ministru al cultelor și instrucțiunii, într'o broșură publicată în Februarie a. c. și intitulată: „Școala Naționalistă”, ne spune „că într'un sat de la porțile Bucureștilor, într'o predică la biserică s'a spus auditorilor ca să nu uite că ei nu sunt (pavlichenii) și nu trebuie să fie Români. În ce scop aceasta? Căci locuitorii aceia trăiesc în cea mai deplină liniște și nimeni nu-i turbură, nici pentru limba, nici pentru religia lor...” „Școlile înființate de noi în satele ungurești stau goale; primarii notarii și preoții respectivi se întrec în inventarea de tot felul de mijloace pentru a împiedica pe copii de la frecventare; uneori de pe amvon se amenință părinții cu pedepsele eterne dacă își vor trimite copiii la școala românească. De aceea în acele sate nu poți cere nici un pahar de românește, căci nu are cine să te înțeleagă. Dar în timpul acesta nu e casă din sat în care să nu se afle Abecedarul pentru copiii unguri din Moldova și Calendarul pentru Ungurii din România, imprimate peste graniță anume pentru ei, se înțelege în ce fel și cu ce scop.

Când în urma retragerii Episcopului catolic al Eparhiei Iașului, Domenic Jaquet, a fost numit Iosif Camilli, acesta a adresat credincioșilor săi o epistolă pastorală. Iată ce spune între altele: „Imi rămâne a spune un ultim cuvânt și îl zic deschis și tare tuturor catolicilor, cari locuiesc în eparhia mea, fie ei indigeni ori străini, fie ei clerici sau laici. Ca și în timpul întâei mele administrațiuni a Eparhiei de Iași, așa și-n aceasta a doua pe care în curând o voi lua din nou cu harul lui Dumnezeu și pentru a asculta pe P. sf. nostru părinte Papa Piu al X-lea, eu am intențiunea și voința ca toți credincioșii încredințați mie să iubească precum se cuvine patria română, dacă sunt indigeni sau să respecteze și să păzească datoriile ospitalității române, dacă sunt străini. Să păstreze acești din urmă și dragostea și obiceiurile patriei, pentru țara lor natală, precum e datoria lor; dar să nu pretindă a introduce uzuri de ale lor și obiceiuri în bisericile mele, nici să se încerce a exercita vre-o influență în țara ospitalieră a României...”

Așa înțelegem noi lucrurile. Libertatea conștiinței și a practicei culturilor, fără însă vre-o influență asupra a lor noastre. Aici noi suntem stăpâni, cu limba noastră, cu religiunea noastră de Stat, cu obiceiurile noastre. Din contra vrem ca catolicii să respecteze și să păzească datoriile ospitalității române, dacă sunt străini, după cum spune Episcopul Camilli.

Trăim în vremuri, când ori-ce atingere a-

dusă demnității noastre naționale nu poate fi tolerată. Romano-Catolicii și în deosebi conducătorii lor și diferitele Congregațiuni de propagandă să mediteze asupra celor ce se petrec în țerile curat catolice, să nu ne provoace. Cine are urechi de auzit, să auză!

G.

(Din Biserica ortodoxă română).

A. Raza

croitor.

IV., Strada Nádor 28 vis-à-vis de palatul bursei.

Se recomandă on. public român.

— Croi elegant. Prețuri moderate. —

Romanul ziarului „Lupta.”

Părinți și fii

de

(42)

Ivan Turghenieff.

Ei și eu îndată am prins ură pe țărănul acesta, cheme-se Filip ori Iacob, pentru tihna căruia eu ar trebui să mă zoresc și care nu o să-mi fie cu mulțămită pentru faptă. — Iar mă întorc: de ce folos mi-e mulțămăta lui? Când el va locui într'o casă bună, eu voi pune pe foc și atât.”

„Mulcomește-te Eugen. De ți-or auzi vorba ar crede că drept au cei ce ne impută lipsa de principii.”

„Te ia gura pe dinainte parc' ai fi unchiu-to. Nu există nici un crîmpei de principii. Încă n'ai aflat până acuma? Nu sunt de cât senzații. Totul atârnă de la senzații.”

„Cum se poate?”

„Da da. Uite, bunăoară eu. Dacă firea mea e sceptică, răpunătoare, pricina-i senzațiile mele. Imi place să tăgăduiesc, așa mi-e alcătuită căpățina, și atât. De ce-mi place chimia? De ce-ți plac ție merele? Numai și numai în puterea senzațiilor. Asta-i adevărul și oamenii nu vor pătrunde mai de parte. Asta nu se mărturisește bucuros, nici pe mine nu mă vei prinde să ți-o povestesc de-a doilea.”

„Dar, drept urmare, chiar și cinstea nu-i decât o senzație?”

„Fără pic de îndoială!”

„Eugen!” exclamă Arcadis cam șupărat.

„A, nu-ți priește! De, dragul meu, dacă ai pus gândul să cosești tot tot, n'ai să dai cruțare nici ciolanelor tale. Dar să ne fie de-ajuns filozofatul acesta. Natura inspiră tăcerea aromitoare, a zis Pușchin.”

„De când lumea n'a zis el una ca asta!” întâmpină Arcadis.

„Dacă n'a zis-o, putea să o zică și trebuia chiar să o zică ca adevărat poet. Stai să te întreb: el a fost militar da?”

„Pușchin? niciodată!”

„Fugi de-acolea! Doar nu e pagină pe care să nu fie scris: La arme, la arme, pentru onoarea Rusiei!”

„De unde sfântu le mai născocesci toate acestea? Asta, înseamnă a ponegri.”

„Ponegri? Vorbă să fie! Vrei să bagi frică în mine? Orice defăimare să pui în cărucă unui om, el e vrednic pe de douezeci de ori atâta.”

„Dă mai bine să dormi în grabă, grăi Arcadis măhnit.

„Cu cea mai mare plăcere”, — răspunse Bazaroff.

Dar somnul nu le dete în gene, nici la unul, nici la altul. Un simțământ ce semăna a dușmănie li se furișă în inimă. Câteva minute trecură și amândoi își ridicară pleoapele și se priviră dus.

„Uite, grăi de-odată Arcadis, uite frunza ceia ofilită ce se desfăcu de pe un platan

și cade la pământ; se rotește în aer tocmai ca un flutur. Nu-ți pare șod? Ceia ce e mai trist și mai amorțită samănă cu ceea-ce e mai vesel și mai sprinten!”

„Vai dragă Arcadis Nicolaevici, te rog cu umilire nu vorbi poeticeste!”

„Vorbesc cum știu... Și tot așa o să vorbesc. Toate ți-am iertat dar asta-i despotism. Mi-a venit un gând, de ce să nu-l dau pe față.”

„O fi. Dar de ce să nu spun și eu ce-mi vine în gând? Eu socot că e necuviincios a vorbi poetic.”

„Va fi mai cuviincios, în legea ta, să spui grosolanii?”

„I, pe semne te-ai hotărât să te iai și tu pe dâra unchiului tău. Ce fericit ar fi năucul de el să te-audă acum!”

„Cum ai zis lui Pavel Petrovici?”

„Cum, e vrednic: năuc.”

„Ei, asta tot e prea prea!” strigă Arcadis.

„A, firea familiei se desmorțește!” grăi liniștit Bazaroff. „Am luat de seamă că e foarte înrădăcinată la toți oamenii. Ei sunt gata să se lapede de toate, să-și stărpească toate prejudiciile, dar să recunoască că fratele lor ce fură o băsmăluță e hoț: ți-ai găsit-o! De, o persoană, ce mi-e atât de aproape, fratele meu, s'ar putea să nu fie un genin?”

„Am ascultat de îndemnul dreptății, iar nu boldurile familiare m'au dus să vorbesc astfel — respunse aprins Arcadis. — Ei, dor cum tu nu înțelegi simțământul acesta, cum senzația aceasta nu este însușirea ta, n'ar trebui să vorbești despre ea.”

„Care va să zică Arcadis Chirsanoff e mult mai presus decât să-l pot înțelege — mă închin mării tale și-mi țin fleura.”

„Lasă-le la mama focului Eugen, o scoatem așa la sfadă.”

„Vai, rogu-te Arcadis, hai să ne certăm, hai să ne batem, până vom istovi!...”

„Vorbă să fie, te pomenești cu...”

„Cu șiroae de sânge? De ce nu? Aci, pe fânul acesta, împrejurimea asta idilică, de parte de fața lumii, și de privirile oamenilor ce s'ar putea mai mândru! Dar tu n'ai păpat încă destulă mămăligă să te poți pune cu mine. Te-aș umfla de gât...”

Bazaroff se răsti... Arcadis se întoarse răzând și se făcu gata de apărare... Însă, fața prietinelui, rânjirea ce-i spăsmuia buzele, și patima ce-i clocotea în ochi, parcă exprimau o amenințare atât de reală, încât fără de voce o leacă îi sări inima de la loc...

„Har Domnului că dau însăfârșit peste voi!” strigă în clipa aceasta Vassili Ivanovici resărind fără veste înaintea lor, îmbrăcat cu un surtuc de pânză țesută de casă, și pe cap cu o pălărie de paie tot din aceea ș fabrică.

„Vă caut și tot vă caut... dar voi v'ați ales un loc minunat, și vă treceți vremea în plăcere. Intins pe pământ, căutând la cer... Știți voi că asta-și are noima ei?”

„Eu nu mai nici nu caut la cer dacă imi vine să strănūt” grăi Bazaroff cam smucit, și dându-se lângă Arcadis adause încet: „Păcat că ne-a curmat.”

„Mai dă-ți pace” răspunse Arcadis strângându-i mâna pe furis.

„Caut la voi copilașii mei” continuă Vassili Ivanovici clatinându-și capul și proptindu-se cu mâinile împreunate într'un toiag cioplit în forma de șarpe și cu gămălia în chip de cap turcesc, „vă privesc și nu mă îndur să-mi i-au ochii depe voi. Câtă vlagă, câtă tinereță, câtă destoinicie, talent este în voi!... Hăt ca și Castor și Pollux!”

„Aoleo — strigă Bazaroff — s'a prăbușit în mitologie! Îndată vezi ce bine s'a nărăvit cu latina, în vremea sa. Nu cumva ai medalie de argint pentru teme?”

„Dioscurilor, Dioscurilor!” repetă Vassili Ivanovici.

„Pune-i odată capăt, și fii cuminte. Mai puțintică gingășie!”

(Va urma.)

Economie.

Asociația regnicolară a agricultorilor ungari a dat la sfârșitul săptămânei trecute publicității un raport asupra situației agricole din Ungaria.

Din acest raport, alcătuit pe temeiul comunicărilor corespondenților economici ai Asociației însemnăm următoarele:

Arad. După seceta îndelungată, săptămâna trecută a plouat bine, atmosfera s'a răcorit. În ținuturile de la șes mai e încă nevoe de ploaie.

Debrețin. Culesul cucuruzului continuă. Recolta e bună mijlocie.

Panciova. Culesul cucuruzului s'a început deja. Rezultatele recoltei sunt 15 măji metrice la jugărul catastral.

Sânmiclăușul-Mare. De câteva zile avem vreme răcoroasă. Arăturile pentru semănăturile de toamnă se fac deja. Unii agricultori samână deja secara. Căratul cucuruzului continuă.

Sătmar. Seceta n'a încetat, vegetațiunea tânjește. Rezultatele recoltei de napi, cartofi și vii vor fi inferioare așteptărilor. Treerul e pe isprăvite. Cucuruzele în urma căldurilor anormale s'au uscat, culesul s'a început deja.

Sibiu. Ploile din săptămâna trecută a avut o înrăurire binefăcătoare asupra viilor și cartofilor.

Cartofii timpurii se scot deja, promit o recoltă satisfăcătoare.

Verșeț. În aceste ținuturi a plouat, ploaia însă n'a fost îndeajuns pentru-ca să se poată face arăturile trebuincioase semănăturilor de toamnă. Recolta cartofilor e slabă.

Congresul internațional de petrol. Din București se vestește, că congresul internațional de petrol și-a încheiat ședințele.

Cel mai apropiat congres se va ține la anul 1910 în Lemberg.

Comerțul extern al Angliei. Conform datelor oficiale, importul Angliei în luna August anul curent a fost în valoare de 49,296.585 funți sterlingi, cu 407.448 funți sterlingi mai mult, decât în aceeași lună a anului trecut. Primul loc în import îl ocupă făina și grânele.

Valoarea mărfurilor exportate a fost de 37.355,044 funți sterlingi cu 3.862.430 funți sterlingi mai mult, decât în aceeași lună a anului precedent.

Situația cassei de păstrare postale (în luna August 1907).

În cursul luni August anul curent s'au făcut 105.961 depuneri nouă în suma de 5.852,743 coroane 12 fileri și 51.354 replătiri în suma de 4.950,325 coroane 23 fileri, adică depunerile în cursul luni August au crescut cu 902,417 coroane 89 fileri.

Suma totală a depunerilor la sfârșitul luni August 1907 a fost 86,233,750 coroane 18 fileri. Numărul deponenților în cursul luni August a crescut cu 3539 și a atins la sfârșitul luni țifra de 641.708.

În *cheque* și *clearing* s'au făcut 805.869 depuneri în suma de 241,882.072 coroane 49 fileri și 137.008 replătiri în suma de 240,961 coroane 60 fileri.

Suma totală a depunerilor în *cheque* și *clearing* a fost la sfârșitul luni August 56,407.964 coroane 12 fileri, iar numărul deponenților în acest ram de operațiune a crescut cu 125 și a atins la sfârșitul luni țifra de 15.943.

Suma tuturor depunerilor la cassa de păstrare postală a fost la sfârșitul luni August a. c. 142,641.714 coroane 30 fileri.

Cassa de păstrare postală are în contul a 3915 deponenți *efecte publice* în valoarea nominală de 15,160.050 coroane.

Situația băncilor de em siune. Banca franceză. Bilete de bancă în circulațiune: 4.678,742.000 (—69,918.000) franci, Metal: 3.758,054.000 (—6,430.000) franci, Portofoliul: 878.712.000 (—73,416.000) franci.

Banka engleză. Bilete de bancă în circulațiune: 29,109.000 (—356.000) funți sterlingi, Metal: 38,654.000 (+490.000) funți sterlingi, Portofoliul: 30,494,000 (—509.000) funți stellingi, Rezerva biletelor de bancă: 26,597.000 (+400,000) funți sterlingi.

Bursa de efecte. Situația în piața de bani e încă tot încordată. În Berlin discountul privat se urcă în continuu. La noi lipsa de bani e de asemenea încă mare.

La începutul săptămânei trecute tendența generală la bursa noastră de efecte a fost fermă, speculația dispusă, așa că s'au făcut numeroase transacțiuni, spre sfârșitul săptămânei însă, deși la prongangia medio, s'a dovedit că angajamentele nu sunt tocmai atât de considerabile după cum se credea, cursurile nu s'au mai urcat.

Acțiunile ambelor institut de credit (austriac și ungar) au fost în tot cursul săptămânei trecute căutate.

Circulația în târgul efectiv a fost foarte mărginită. Rentele au fost căutate, situația pieței de rente s'a ameliorat. Valutele nu s'au schimbat.

La încheierea bursei au notat:

Acțiunile institutului de credit	Coroane
„ „ austriac	— 641.—
„ „ ung. a.	— 749 50
„ băncii de escompt a.	— 478 50
„ soc. căilor ferate austro ung.	— 662 50
Renta ung. de aur 4 proc. vinde	— 110 50
„ „ coroane 4 „ „	— 93.—
„ austr. de aur 4 „ „	— 116.—
„ „ coroane 4 „ „	— 96 75
Scrișuri fonciare „Albina”	— 101.—
Napoleon d'or (20 franci aur)	— 19 19
mărci germane, aur	— 23 56
Galbeni austriaci și ungurești	— 11 43
Bilete germane 100 mărci	— 117 85
„ franceze 100 franci	— 95 87
„ italiene 100 lire	— 95 97
„ române 100 lei	— 95 30
Ruble rusești de hârtie	— 2 54

Prețurile cerealelor. În piețele din străinătate în cursul săptămânei trecute prețurile cerealelor au căzut cu puțin.

În America de nord grâul s'a eftinit cu 50 fileri, cucuruzul cu 60 fileri, în Anglia grâul s'a eftinit cu 20 fileri, iar cucuruzul s'a scumpit cu 25 fileri de marea metrică (= 100 kgr.)

În Franța grâul și făina s'a eftinit cu 25 fileri, în Germania grâul s'a eftinit cu 75 fileri, iar secara cu 15 fileri de marea metrică.

În Argentina, fiind situația semănăturilor favorabilă, grâul s'a eftinit cu 20 fileri, iar cucuruzul 30 fileri de marea metrică (= 100 kgr.)

În România, Serbia și Bulgaria prețurile cerealelor s'au menținut.

La noi în târgul efectiv, în curcul săptămânei ultime, tendența generală a fost fermă.

Cereri numeroase, fiind însă producții rezervați — oferte puține.

Cantitățile de cereale necesare consumului au fost cumpărate cu prețuri urcate.

Grâul s'a vândut săptămâna trecută circa 150.000 măji metrice, cu 10 fileri mai scump decât în săptămâna precedentă.

Secara, orzul, ovăzul și cucuruzul în cursul săptămânei trecute și-au menținut prețurile, cereri însă au fost puține.

Circulația cerealelor în cursul săptămânei trecute a fost neînsemnată. Au sosit la Budapesta 196.3000 măji m. grâul, s'au expediat în același timp 87.238 măji metrice făină și 20.993 măji m. țărâțe.

Prețurile cerealelor în orașele din provincie. Asociația regnicolară a agricultorilor ungari a dat la sfârșitul săptămânei trecute publicității prețurile cerealelor în orașele din provincie. Din acestea însemnăm următoarele: Prețurile sunt socotite de marea metrică (= 100 kgr.) în coroane și fileri.

	Grâu	Secară	Orz	Ovăz	Cucuruz
Arad	21.20	17.—	14.20	14.40	12.60
Aradul-Nou	21.—	17.—	14.20	14.20	12.40
Becicherecul-M.	20.60	17.—	13.20	15.—	12.80
Bichș-Ciaba	22.—	15.40	14.30	14.20	12.60
Debrețin	21.40	17.80	13.60	15 80	14.—
Panciova	20.30	—	13.20	14.80	14.—
Oradea-Mare	21.60	17.60	14.50	14 20	13.—
Sân-Miclăuș.-M.	21.40	16.—	13.20	14.—	12.40
Sătmar	21.40	18.—	15.—	15.20	14.80
Sibiu	22.50	18.—	14.—	15	15.
Verșeți.	22.60	18.—	14.10	14.50	12.80

Prețurile untorei (unsoarei) de porc. Budapesta: Untură de Pesta prima calitate: 155—156 cor. cu butoiu.

Seghedin. Unsoare de porc prima calitate 148—150 cor. cu butoiu.

Viena. Unsoare de porc prima calitate, 155—156 cor. fără butoiu.

Prețurile cărnei în orașele din provincie. Asociația regnicolară a agricultorilor ungari a dat la sfârșitul săptămânei trecute publicității prețurile cărnei în orașele din provincie. Din acestea însemnăm următoarele: (Prețurile sunt socotite de kilogram și în fileri).

	Carne de vițel I	Carne de vițel II	Carne de porc de oaie I	Carne de porc de oaie II
Arad	160-144	200-160	180-160	130
Aradul-Nou	136-128	160-152	144-128	112
Becicher.-M.	136-132	160-144	144-128	112
Bichș-Ciaba	144-136	200-180	144-120	120
Oradea-Mare	144-136	200-180	160-152	104
Panciova	136-128	180-160	150-144	112
Sân-Micl.-Mare	152-148	152	144-140	140
Sătmar	156-144	182-180	144-136	—
Verșeț	148-180	180-140	140-110	110
Timișoara	160-200	200-160	—	—
Sibiu	160-136	170-140	150-120	120

Piața din Budapesta.

I.

Cereale.

Grâu, marea metrică, frumos	23 cor. 60 fil.
„ „ „ mijlociu	22 cor. 75 fil.
„ „ „ mai slab	21 cor. 55 fil.
Secară, marea, m. dela	18 cor. 75 fil. 19.25
Orz, „ „ „	15 cor. 65 fil. — 16 05
Cucuruz nou, „ „ „	13 cor. 60 fil. — 13 80
Ovăz, „ „ „	16 cor. 10 fil. — 16.80
Rapiță, „ „ „	— cor. — fil. — —

II.

Producte.

— Prețurile sunt socotite după 100 kilogr. și în bani gata. —

Unsoare de porc, dela	155 cor. — 156 cor.
Siănină, „ „ „	130 cor. — 135 cor.
Cartofi, „ „ „	3 80 cor. fil 5 80 —
Spirit, „ „ „	58.50 cor. — 59.50

III.

Târgul de porci Kőbánya (Steinbruch)

(Prima calitate ungară).

Bătrâni	— — — fileri kilogramu
Tineri	137—138 fileri kilogramu

Redactor responsabil:

VASILE MACREA.

Tipografia «Pop. Rom.» Budapesta, István-ut 11.

„Grănițterul”

Institut de credit și econ. ca societate pe acțiuni în Dobra. Capit. soc. C 250.000. Fond de rezervă C 60.000

Primește depuneri spre fructificare și dă deponenților 6% interese. Depuneri până la 1000 cor. să pot ridica și să plătesc fără abdicere.

Acordă tot soiul de împrumuturi.

Cumpără și vinde realități.

Cu 1 Octomvrie 1907. deschide în piața Dobrei un magazin mare pentru produse, deci cumpără și vinde bucate și alte produse cu prețurile cele mai culante atât în mare cât și în detail.

DIRECȚIUNEA.